

Plaça de Baix, 5 - Casa del Comitè (Xàbia)

Joaquim Bolufer Marqués

Publicación digital

Actuaciones arqueológicas en la provincia de Alicante. 2001

Editor

Fernando E. Tintero Fernández

Sección de Arqueología del Ilustre Colegio Oficial de Doctores y Licenciados
en Filosofía y Letras y en Ciencias de Alicante

Año de la edición: 2002

Depósito legal: A-787-2002

ISBN: 84-607-5525-8

Nom de la intervenció:	Plaça de Baix, 5 - Casa del Comitè
Municipi:	Xàbia / Jávea
Comarca:	La Marina Alta
Director:	Joaquim Bolufer Marqués
Promotor:	—
Data de l'actuació:	01/08/2001 – 31/08/2001
Coordenades localització:	31SBC538974
Període cultural:	Modern
Material dipositat:	Museu Arqueològic i Etnogràfic Municipal Soler Blasco
Tipus d'intervenció:	Excavació de salvament

INTRODUCCIÓ

L'àmbit on es va realitzar la intervenció arqueològica corresponia a un solar de forma trapezoïdal i una superfície aproximada de 283,88 m². Aquest lloc, havia estat ocupat per un gran edifici bastit pel Comitè republicà de Xàbia els anys 1936-37. Amb anterioritat a la construcció de la casa del Comitè, hi havia una gran mansió familiar coneguda popularment com la casa del Maiorasgo, pertanyent a la rica família Bas, que va ser enderrocada per construir l'edifici republicà. Després de la guerra, va passar a ser la seu de la Falange, nom amb el que també va ser conegut aquest edifici.

Dins l'espai urbà de Xàbia i pel que ara sabem, aquest solar es situa fora del recinte fundacional de la vila (bastit a partir de la segona meitat del segle XIII), justament per baix del seu cantó sud-est. Això vol dir, que tal com hem constatat en altres intervencions, som dins el segon recinte murat del poble, bastit, pel que sembla, ja al segle XV.

LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

La considerable extensió del solar i la necessitat d'enllestir el més aviat possible els treballs, ens feu arrencar els paviments de taulells hidràulics de l'edifici amb mitjans mecànics. Es mostrava així un gran àmbit de margues miocenes, sòl geològic de la vila, que corresponia a l'espai ocupat pel saló d'actes / teatre de l'edifici. A l'extrem est, es definia un espai, també trapezoïdal, molt més menut, que es trobava uns 180 cm per baix del nivell del saló d'actes.

Arran de la intervenció mecànica, en la que foren rebaixats uns 40 cm aproximadament, es definiren, per la distinta coloració i per altres característiques, una sèrie d'espais que corresponien a estructures que havien estat excavades en el sòl geològic i que mostraven reblits posteriors. La major concentració d'estructures es localitzava a l'extrem est, on s'havia definit un petit espai rectangular, per baix del nivell de les gleves naturals, que corresponia al celler de la casa del Maiorasgo. Aquesta estructura denominada UE 5, amb un paviment de matacans (rejoles rectangulars massisses) i murs de maçoneria comuna de morter de calç i blocs, seria una obra de la segona meitat del segle XIX. Aquesta estructura, d'uns 6 m de longitud i uns 150 cm d'amplària, va cobrir una gran sitja/pou que anomenem UE 13. La UE 13 era una estructura excavada en el sòl natural de margues miocenes, que presentava una profunditat màxima de 280 cm, un diàmetre a la boca (sols parcialment conservada) d'uns 140 cm i un diàmetre màxim a la base de quasi 220 cm. El potent reompliment (UE 14) de terres amarronades que omplia l'estructura de la sitja/pou ha aportant un enorme conjunt de materials arqueològics, bàsicament ceràmics, amb una marc cronològic que podríem situar a les acaballes del segle XVII.

Al nord de la sitja UE 13 s'alineaven, de sud a nord, una sèrie d'estructures, també excavades al sòl natural, de funció semblant:

- La UE 12, petit pou negre de boca circular d'uns 124 cm de diàmetre a la boca i una profunditat màxima conservada de 105 cm. Es tracta d'una estructura de cronologia molt recent, amb escassos materials arqueològics que ens remeten a la primera meitat del segle XX.
- La UE 10, estructura de forma rectangular, d'orientació nord-sud, amb una amplària d'entre 140-145 cm, una longitud de 190 cm i una profunditat de 55 cm. El contingut d'esta estructura –UE 11–, és una terra argilenca, relativament compacta, de coloració amarronada, amb escassos materials ceràmics que semblen situar-se a finals del segle XVII. La forma i les característiques del rebliment de la UE 10 ens fan interpretar aquesta estructura com una mena de jardinera, com ara la UE 3, situada a l'àrea sud-oest del solar.
- La UE 9, petit pou negre de boca circular d'uns 118 cm de diàmetre, 100 cm a la base i 118 cm de profunditat màxima. El seu rebliment, la UE 8, presenta les característiques pròpies dels pous negres/abocadors amb una forta

concentració de detritus. Els materials recuperats presenten unes cronologies centrades al segle XVI, tot i que potser arriben en algun cas al segle XVII.

A la meitat oest del solar només foren localitzades i excavades dues estructures; la UE 3 i la UE 6. La primera corresponia a una estructura de planta trapezoïdal amb una amplària de 130-110 cm i una longitud que oscil·lava entre els 210 i 190 cm. Les seues característiques, amb un escàs reompliment de terra vermella argilenca, de només 30 cm de potencia, ens permeten interpretar aquesta estructura com una mena de jardinera de cronologia recent (anterior, però, a la construcció de la casa del Comitè).

L'altre element excavat en aquest sector del solar, la UE 6, era un pou de secció circular, d'uns 4 m de profunditat, que mostrava un reompliment de terres margoses (les mateixes on estava excavat), quasi estèrils arqueològicament. Presentava una diàmetre a la boca de 110 cm, mentre que a la base arribava als 240 cm. Els pocs materials ceràmics recuperats ens permeten situar el moment d'amortització de l'estructura al segle XVII.

A l'extrem llevantí del solar, en una cota més baixa, es definia un espai trapezoïdal recaient al carrer Roques. En aquest àmbit foren localitzades i excavades tres estructures que podem interpretar com pous negres. Totes tres es situaven en un mateix espai superposant-se entre elles.

La UE 16 corresponia al pou més recent, amb un muret de paredat que definia gran part del seu perímetre. Aquest pou, amb materials que ens permeten situar la seua amortització a mitjans del segle XVIII, tallava el pou negre UE 19 de moments anteriors (probablement de principis del XVIII) i el pou UE 20 del qual només restava la base i que hauria estat construït en moments anteriors als altres dos.

Com a conclusió, podem dir que l'excavació d'aquest ampli solar ens ha aportat informacions sobre els segles XVII-XVIII, amb un ric conjunt de materials ceràmics i d'altra mena recuperats en els reompliments de diverses estructures excavades en el sòl natural de gleba, i que ara es conserven al Museu Arqueològic i Etnogràfic Municipal de Xàbia.

Sembla significatiu el fet de no haver localitzat estructures d'èpoques anteriors, si més no quan sabem que a partir del segle XV aquest sector estava dins l'àmbit urbà emmarcat per les muralles bastides en un moment indeterminat del segle XV.

Vista general de la intervenció arqueològica

Vista de la UE 6

Detall de la UE 13